

čokoladni rat

(odlomak iz romana)

robert kormije

Kevin Čertije je posle škole obišao sedam kuća, a ni jednu jedinu kutiju nije prodao. G-da Konors, do hemijske čistionice rekla mu je da ponovo dođe krajem meseca, kad od vlade primi ček na ime socijalne pomoći, ali on nije imao srca da joj kaže da će tada verovatno biti dockan. Pola puta do kuće jurilo ga je neko pseto. Bilo je slično onim užasnim psima uz čiju pomoć nacisti u starim filmovima na televiziji hvataju zatvorenike odbegle iz koncentracijskih logora. Stigavši sav zgađen kući, on pozva telefonom Denija Arkandžela, svog najboljeg prijatelja.

— Kako ti je išlo, Deni? — upita Kevin, nastojeći da ne obraća pažnju na majku koja se nacrtala kraj telefona ispuštajući neke zvuke u njegovom pravcu. Kevin je još odavno naučio da sve što ona priča prevodi u blebetanje. Sad su joj usta mogla otpasti od pričanja, a do njegovih su ušiju dopirale samo reči bez značenja. Pakleni trik.

— Grozno — unjkao je Deni. Glas mu je uvek zvučao kao da mora da izdva nos. — Prodao sam svega jednu kutiju — svojoj tetki.

— Onaj sa šećernom bolešću?

Deni zaurla. Imao je jednu odličnu osobinu — bio je zahvalna publika. Ali Kevinova keva nije. I dalje je čegrtala. Kevin je znao šta je ždere. Nije mogla da smisli kad on jede i istovremeno priča preko telefona. Keva nije shvatila da klopanje nije nešto što se radi posebno. Jelo ide uz sve što u nekom času radiš. Da jedeš možeš šta god drugo radio da radio. Možda ne baš, ali... Nije učtivo govoriti preko telefona s punim ustima, uvek mu je žvanjkala keva. Ali ovog istog trenutka i Deni je, na drugom kraju žice, imao puna usta. I ko je onda, kog davola, neučtiv s kim? Ili prema kome? Jebeš ti to.

— Mislim da je, na kraju krajeva, onom malom Renotu možda proradio pravi kliker — reče Kevin, usta lepljivih od kikiriki-butera što je, kako je želeo da objasni kevi, njegovim rečima davalo više zvučnosti, kao da je disk-džokej.

— Je l' to onaj prvos što zagorčava život bratu Leonu?

— Aha. Presekao je, k'o na panju, i rekao da neće da prodaje ta govna.

— Mislio sam da je to neka ujurma Stražara — reče Deni, nabadajući.

— Bila je — uzvratil Kevin, pakosno likujući kad majka konačno diže ruke od njega i ode u kuhinju. — Ali, sad je to nešto drugo. (Pitao se nije li rekao previše.) Trebalo je da uzme čokoladu pre dva dana. Nalog je obavljen. Ali on ipak odbija da je uzme.

Kevin je mogao da čuje kako Deni žvaće nešto kao ludak.

— Šta to jedeš, bre? Slušam te i ide mi voda na usta.

Deni ponovo zaurla: — Čokoladu. I ja sam kupio jednu kutiju. To je najmanje što sam mogao da uradim za dobru staru Trinitiju.

Između njih se uvuče neko nelagodno ćutanje. Kevin je bio na redu da dogodine, kad krene u treći razred, postane član Stražara. U to se niko nije mogao zakleti, jasno, ali momci su mu nešto bili natuknuli. Njegov najbolji drugar Deni znao je za tu mogućnost — a takođe i za to da Stražare obavija izvesna tajanstvenost koja se ne sme narušiti. Obično su izbegavali pominjanje Stražara, premda je Kevin često raspolagao internim obavешtenjima o nalogima i sličnom, pa ih mic po-mic odavao Deniju — teško mu je bilo da se malčice ne puva. Pa ipak, uvek se plašio da bi se Deni, sasvim slučajno, mogao pred nekim drugim izlanuti o Stražarima i tako zasrati celu stvar. Sad je njihov razgovor dospelo do te tačke.

— Šta će sad biti? — upita Deni, i dalje nesiguran ne gura li nos gde ne treba, ali radoznao do neopreznosti.

— Ne znam — reče Kevin iskreno. — Možda će Stražari nešto preduzeti. A možda ih boli dupe. Ali, da ja tebi nešto kažem.

— Šta?

— Muka mi je od te usrane prodaje. Bog te, i čale me je već prozvao »moj sin, trgovački putnik.«

Deni se ponovo grohotom nasmeha. Kevin je bio rođeni glumac. — Da, znam šta hoćeš da kažeš. I ja sam sav izdrkan od tog prodavanja. Onom detetu je izgleda pala na pamet prava stvar.

Kevin se saglasi.

— Ja bih za dva centa prestao — reče Deni.

— Razmeniš mi pet? — upita Deni, sve u šali, naravno, ali misleći kako bi divno — diivno — bilo ne morati više ništa prodavati. Diže glavu i ugleda majku kako mu opet prilazi, usta joj se miču a iz njih izlaze neki zvuci, i on uzdahnu iskopčavajući je, kao da isključuje zvuk televizora ostavivši sliku.

— Znaš šta? — upita Houi Enderson.

— Šta? — odazva se Riči Rondel lenjo, sanjalački. Posmatrao je jednu curu kako se približava. Strašna krtna. Džemperče na njoj tesno, pripjeno, džins spao na kukove. Bog te vid'o!

— Mislim da je onaj mali Renolt u pravu u pogledu čokolade — reče Houi. I on je spazio devojkicu kako ide ulicom ispred Krejnovog dragstora. Ali njemu to nije remetilo tok misli. Gledanje riba i napanjanje očiju na njima — silovanje pogledom — nešto je što radiš automatski. — Ni ja više neću da je prodajem.

Cura zasta da baci pogled na novine iskačene na metalni ram pred radnjom. Riči se upilji u nju s čežnjivom požudom. Odjednom ukopča šta je Houi rekao. »Nećeš?« upita. Ne skidajući oka s devojkice — sad je okrenula leđa i on se naslađivao njenim zaobljenim džinsom — on razmisli o značenju Houijevih reči, naslućujući svu važnost trenutka. Houi Enderson nije bio makar koji učenik Trinitija. Bio je predsednik juniora, važan dasa. Odlikaš, i čuvar školskog ragbi tima. I u ringu se dobro držao i lane je na unutarškolskim mečevima gotovo nokautirao ono čudovište od Kartera. U razredu je njegovu ruku umela da poleti uvis pokazujući kako on zna odgovor na neko teško pitanje. Ali, ista ta ruka umela je da poleti i na onoga ko se zajeblava s njim i da ga pošalje u carstvo snova. Intelektualni siledžija — tako ga je još odavno prozvao jedan nastavnik. Što tamo neki prvos kao Renolt ne prodaje čokoladu — to nije ništa. Ali Houi Enderson — to je stvarno nešto.

— Pitanje principa — nastavi Houi.

Riči zabi ruku u džep, bestidno šćepavši — kad god bi se uzbudilo, zbog ženske ili bilo čega, tome nije mogao da odolii.

— Kakvog principa, Houi?

— Evo šta hoću da kažem — reče Houi. — Da bismo pohađali Trinitiju, mi plaćamo školarinu, je l'?

tako? Tako je. Jebi ga, ja čak i nisam katolik, kao ni mnogi drugi, ali kad nam prodaju svilu kako u ovome kraju ne možeš da nađeš školu koja bi te bolje pripremila za koledž od Trinitija. . . Pa ona vitrina krcata peharima u velikoj sali — za rasprave, ragbi, boks. I, šta biva? Pretvaraju nas u trgovačke putnike. Moram da slušam sve ono religiozno drkanje, pa čak i u kapelu da idem. I da prodajem čokoladu, površ svega. On otpljunu i veličanstveni mlaz pljuvačke pogodi jedno poštansko sanduče, pa skliznu niza nj kao suza. — A onda se pojavi neki prvos. Dete. Ono kaže ne. Ono kaže »Ja neću prodavati čokoladu«. Jednostavno. Divno. Nešto što mi ranije nikad nije palo na pamet — da naprosto prestanem da je prodajem.

Riči je gledao kako devojkica odlazi.

— Uz tebe sam, Houi. Od ovoga časa, nema više prodavanja čokolade. — Cura se gotovo izgubila s vidika, pogled na nju zaklanjali su ostali prolaznici.

— Hoćeš li to ozvaničiti? Mislim, hoćeš li sazvati sastanak razreda?

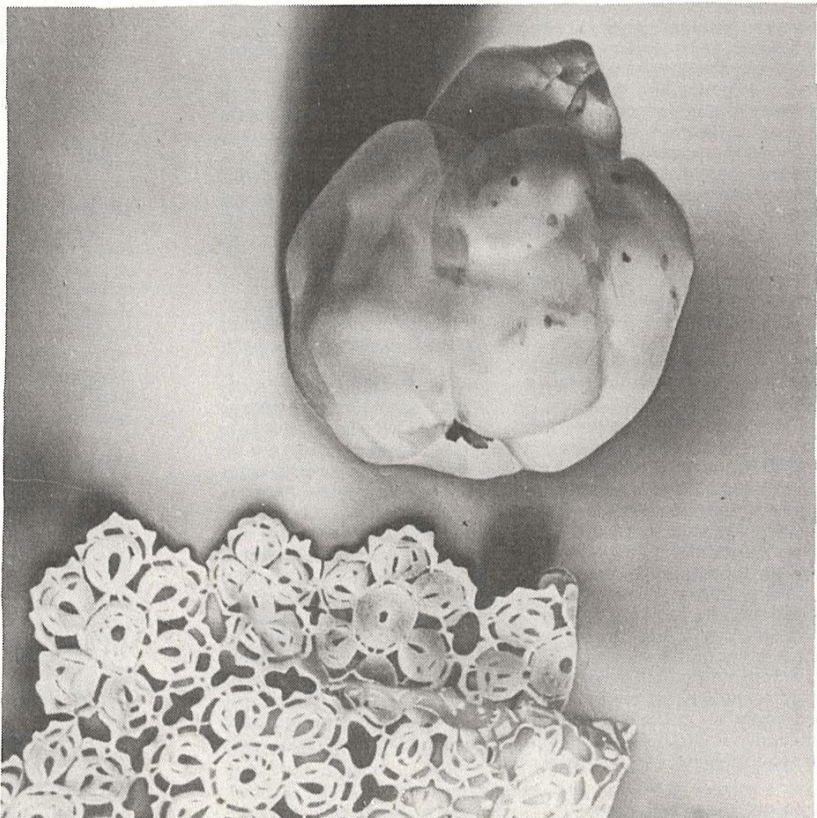
Houi razmotri pitanje.

— Ne, Riči. Ovo je doba radi-šta-te-volja. Neka svako radi šta ga volja. Ako neki klinac želi da prodaje, neka ga. Ako neće, isto tako.

Houijev glas odzvanjao je autoritetom, kao da upravo nešto obznanjuje svetu. Riči ga je slušao s izvesnim strahopoštovanjem. Bilo mu je drago što ga Houi pušta da se vrzma oko njega — možda će nešto od Houijevih odlika vode i na njega da pređe. Njegove oči ponovo se zaputiše ulicom, tražeći novu mačku u kojoj će uživati.

Razume se da nikako nije trebalo odabrati Frenkija Roloa za neki nalog. Učenik trećeg razreda, Rolo je bio smutljivac, bezobraznik. Ni u čemu nije hteo da učestvuje i vazda je odbijao da se uključi u sportske i vannastavne aktivnosti koje su, na pozornici Trinitija, bile strahovito važne. Knjige je retko otvarao i nikad nije radio domaće, ali je, pošto se rodio pametan i lukav, uspevao da opstane. Najveći njegov talenat bilo je varenje. Uza sve, imao je i sreće. U običnim okolnostima bio bi od onih tipova kojima Arči sa zadovoljstvom daje naloge, a potom ih gleda kako se povijaju ili lome. Svi ti takozvani čupavi karakteri smekšavali su kao pamuk i postajali slabiji čim bi se našli pred Arčijem i Stražarima. Dok su, neprijatno se osećajući, stajali u onoj ostavi, njihova prezrivoost i šepurenje naprosto bi isparili. Ali, s Frenkijem Rolom nije bilo tako. On je stajao slobodno i spokojno, nezaplješten.

— Ime? — upita Arči.

lokovni prilozii na stranama 268, 269, 270, 281, 286, 294 i 296. slike i crteži vladislave sablić

– 'Ajde, boga ti, Arči – uzvрати Rolo kesereći se na tu ludoriju – znaš mi ime.

Zavlađa zastrašujuća tišina, no, pre toga, neko u sobi othuknu. Arči je dobro pazio da zadrži pokeraško lice, rešen da ne oda nikakva osećanja. Ali, iznutra je bio uzdrman. Nikad niko nije tako reagovao. Još niko nikad nije izazivao Arčija, niti se usprotivio nalogu.

– Da ne pravimo sranje, Rolo – zareža Karter. – Da čujemo kako se zoveš.

Stanka. U sebi, Arči je psovao. Ljutilo ga je što se Karter utrpava, kao da mu pritiče u pomoć. Po pravilu, Arči je vodio sastanke na svoj način, a ne onako kako drugi hoće.

Rolo sleže ramenima. »Ja se zovem Frenki Rolo«, objavi on kao da deklamuje pesmicu.

– Mislis da si neki drmatore, a! – upita Arči.
Rolo ništa ne uzvрати, ali zlobni smešak na njegovom licu bio je rečit odgovor.

– Drmatore – ponovi Arči kao da gustira reč, ali otežući, gledajući da dobije u vremenu, pretresajući po mislima, znajući da će biti neophodno da nešto improvizuje da bi ovo dubre bezobrazno pretvorio u žrtvu.

– To si ti rekao, ne ja – reče Rolo. – Volimo mi drmatore – reče Arči. – U stvari, to nam je i specijalnost, da nateramo drmatore da piškaju kreč.

– Ne seri, Arči, leba ti – reče Rolo. – Niko te živ ne šljivi.
Opet ona užasna tišina, talas zaprepašćenja i opšte ošamućenosti, nevidljivi udarac. Čak i Obi, koji je jedva čekao dan kad će se neka žrtva usuditi da usprkos Arčiju Kostelu, zatrepča od neverice.

– Šta si rekao? – upita Arči, odgrizajući reči jednu po jednu i pljujući ih na Roloa.

– Hej, momci – reče Rolo okrenuvši se od Arčija i obraćajući se celom skupu. – Nisam vam ja neki isprepadani klinja koji piša u gaće zato što su ga veliki zli Stražari pozvali na sastanak da naterate da proda nekoliko usranih čokoladica. . .

– Slušaj, Rolo. . . – počeo Arči.
Ali, nije uspeo da dovrši jer Karter je već skočio na noge. Na ovakav trenutak čekao je mesecima, šake su ga već svrbele od želje za akcijom, a ne da iz nedelje u nedelju sedi u ovome špazu dok se Arči igra mačke i miša.

– Od tebe dosta i ovoliko, Rolo – reče Karter. U isti mah, on ispruži ruku i raspali Roloa po vilici. Roloova glava odlete unazad – kvrc, kao da je puk'o neki pršljen – a Rolo dreknu od bola. Dok je dizao ruke da, makar i kasno, zaštititi lice, Karterova pesnica gadno mu se zabi u stomak. Rolo zastajnu i počeo da bljuje, presamitivši se, obgrlivši se u neverici, boreći se za dah. Nešto ga gurnu otpozadi i on pade na pod kašljući i pljujući, puzeći na sve četiri.

Stražarima se ote prigušeni urlik odobravanja. Konačno akcija, fizička akcija, nešto što možeš da vidiš rođenim očima.

– Iznesite ga odavde – reče Karter.
Dva člana Stražara pokupiše Roloa i počеше da ga što nose što vuku prema vratima. Arči je poraženo posmatrao ovo spljeskavanje Roloa dok dlanom o dlan. Vredalo ga je Karterovo hitro izletanje u prvi plan i način na koji su momci navijali za Kartera. Time je Arči kao nalogodavac prvi put doveden u nepriliku, jer Rolo je bio samo zagrevanje, mala razonoda koju je Obi pripremio da bi uneo nešto živosti u običaje. Sastanak je, zapravo, sazvan da bi se raspravljalo o Renoltu i o tome šta da se radi s tim bandoglavim prvom koji odbija da se povinuje naređenju.

Kucnuvši čekićem o sto, Karter pozva na red. U nastaloj tišini čulo se kako su ona dvojica izručila Roloa na pod gimnastičke sale, a potom se, kao da je neko povukao vodu u klozetu, prolomi zvuk povraćanja.

– Mir, dosta – poviknu Karter, kao da se dere na Roloa da prestane s bljuvanjem. Zatim se okrete Arčiju. »Sedi«, reče. Arči prepoznata naređenje u Karterovom glasu. Na časak je bio u iskušenju da mu se usprotivi, ali u svest mu dođe oduševljena saglasnost Stražara s Karterovim nastupom protiv Roloa. Nije sad čas da se on i Karter razračunavaju, sad je čas hladne, proračunate igre, Arči sede.

– Stigli smo do trenutka istine, Arči – reče Karter. – A evo kako ja to vidim – reci mi ako grešim. Kad jedan kulov kao što je Rolo dođe ovamo i zeza Stražare, onda nešto ne valja. Debelo ne valja. Mi ne možemo da dozvolimo da tipovi kao što je Rolo misle kako mogu da se zabavljaju s nama. Pući će bruka i Stražari će se raspasti.

Karter načini stanku, pustivši Stražare da zamisle rasturanje organizacije: – E sad, rekoh da nešto debelo ne valja. A reći ću vam i šta to ne valja. Mi.

Njegove reči behu dočekane s iznenađenjem.
– Otkud to da mi ne valjamo? – uzviknu Obi, taj očiti epizodista.

– Prvo otud što smo dopustili da nam ime bude dovedeno u vezu s prodajom usrane čokolade. Kao da je to neko naše mezimče. I drugo, otuda što smo, kako reče Rolo, dopustili da jedan žutokljuni prvos pravi od nas budale. On se okrete Arčiju: – Je l' tako, Arči? Pitanje je bilo nabijeno zlobom.

Arči ništa ne reče. Odlomom vide da je okruženo tuđincima i odluči da ništa ne preduzima. Kad bi se našao u nedoumici, igrao je na čekanje. Čekaj da se nešto otvori. Bilo bi glupo ne složiti se sad s Karterom, jasno. Po školi se sveliko raščulo – onaj klinac odbija da prodaje čokoladu baš za inat Stražarima. Zato su se i okupili ovog popodneva.

– Obi, pokaži nam šta si danas našao na oglasnoj tabli – reče Karter.
Obi je na to jedva čekao. Zavukavši ruku pod stolicu, on izvuce jedan presavijen poster. Razvije, poster je bio veličine običnog kuhinjskog prozora, otprilike. Obi ga pridrža da ga svi vide. Nadrljanim, žarkocrvenim slovima na posteru je bio ispisan proglaš.

JEBEŠ ČOKOLADU

JEBEŠ STRAŽARE

– Video sam poster jer sam kasnio na matiš – objasni Obi. – Bio je na oglasnoj tabli u glavnom hodniku.

– Misliš da ga je videlo mnogo sveta? – upita Karter.

– Nije. Minut ranije, kad sam krenuo da iz ormančeta uzmem udžbenik matiša, proširao sam kraj oglasne table, i tada postera nije bilo. Svi su izgledi da ga niko nije video.

– Misliš da ga je Renolt okačio? – upita neko.
– Ma kakvi – otrfkrnu Karter. – Renoltu nije potrebno da se smuca okolo i kači postere. On već nedeljama govori jebeš i Stražare i čokoladu. Ali iz ovoga vidimo šta se dešava. Širi se glas. Ako Renolt može da se izvuce, nada nam je prkosio, onda će to pokušati i drugi.

Konačno, on se okrete Arčiju: – O-ke, Arči. Ti si mozak naše čete. Ti si nas i uvalio u ova govna. Kako ćemo iz njih.

– Pritiskaš alarmnu dugmad ni zbog čega – reče Arči, glas mu miran i nehajan. Znao je šta mora da uradi – da ponovo osvoji predašnji položaj, zbrisi sećanje na Roloovo začikavanje i dokaže da je on, Arči Kostelo, i dalje glavnom komandujući. Morao je da im pokaže kako je kadar da se postara i za Renolta, i za čokoladu. A bio je i spreman. Dok je Karter držao govorančije, a Obi paradiroo s posterom, Arčijeve vijuge radile su punom parom, ispipavale mogućnost, proveravale ih. Pod pritiskom su ionako uvek bolje šljakale.

– Pre svega, ne možeš sad da zapucaš i premlatiš svako drugog klinca u školi. Zato ja pri davanju naloga obično i ne držim do snagatorstva. Ako bismo krenuli da povređujemo ljude, dečaci bi počeli izistinski da nas podrivaju, a braća bi nam zatvorila dućan dok kažeš britva.

Primetivši da se Karter mršti, Arči odluči da mu dobaci kosku – ipak, Karter još uvek vodi sastanke, a kao predsednik Stražara mogao bi biti opasan protivnik.

– Ma, u redu je, Karter. Priznajem da si predivno sredio Roloa, a on je jedino to i tražio. Samo, Roloa niko ne jebava. Mogao bi da leži u svom bljuvanjku do sudnjega dana i nikoga ne bi zabolelo dupe. Ali, Rolo je izuzetak.

– Rolo je primer – reče Karter. – Nek se raščuje ovo za Roloa i neće nam više zadavati brige deca koja nam sole pamet ili kače okolo postere. Predosećajući da će zapasti u čorsokak, Arči okrete drugi list: – Ali od tog se čokolada neće bolje prodavati, Karter. Maločas reče da su Stražari povezani s prodajom. Ako je tako, rešenje je prosto. 'Ajde da jebenu prodaju što pre stresemo s vrata. 'Ajde da prodamo čokoladu. Ako je Renolt postao neka vrsta heroja-butnovnika zato što ne prodaje čokoladu, na šta će ličiti kad svi u školi, osim njega, zapnu da prodaju iz sve snage?

Od članova dopre žamor saganja, ali Karter je i dalje bio sumnjičav: – A kako ćemo sve tipove u školi naterati da zapnu da prodaju čokoladu, Arči?

Arči dopusti sebi luksuz da se tiho, samouvereno nasmeje, ali, da bi prikrio vlažne danove, steže pesnice.

– Jednostavno, Karter. Kao u svim velikim zaverama i planovima, i ovde je lepota u jednostavnosti.

Momci su čekali, opčinjeni kao i uvek kad bi Arči počeo da izlaže naloge i planove.

– Udesićemo da prodaja postane popularna. Udesićemo da prodavanje postane šik. Pustićemo buvu. Organizovaćemo stvari. Uvešćemo razredne referente, odeljenjske referente, veće učenika, momke od uticaja. Daj sve od sebe za dobru staru Trinitii! Učestvujmo svi u prodaji!

– Neće svako hteti da proda pedeset kutija, Arči – doviknu Obi, uzne-miren time što se Arči, nekako, ponovo dočepao kormila – taj baš ume da ih sve natera da mu jedu iz ruke.

– Hoće, Obi – predskaza Arči – hoće. Radi šta te volja, kažu oni, Obi, radi šta te volja. Pa lepo, udesićemo da prodavanje čokolade bude to što ih je volja. I Stražari će, kao i obično, izići kao slavljenci. U školi će nas voleti zbog toga – konačno će se ratosiljati čokolade. Leonu i braći moći ćemo da postavljamo vlastite uslove. Šta mislite, zašto sam Leonu uopšte obećao neku pomoć?

Uveravanje je dalo Arčijevom glasu blagost, onu staru blagost po kojoj su svi znali da se Arči uzvinuo visoko, daleko, lepo. Stražari su se divili načinu na koji se Karter poslužio pesnicama da rasturi Roloa, ali sigurnije su se osećali kad bi komandovao Arči, Arči koji je bio kadar da i priređuje iznenađenjem.

– A Renolt? – upita Karter.
– Ne brigaj za Renolta.

– Brigam ja, brigam za njega – reče Karter zajedljivo. – Pravi od nas majmune.

– To s Renoltom postaraće se samo za sebe – reče Arči. Zar Karter i drugi nisu u stanju da vide? Zar su toliko slepi za ljudsku prirodu, za nove okolnosti?

– Evo, ovako, Karter. Pre no što se prodaja okonča, Renolt će iz dna duše žaliti što nije i on prodavao čokoladu. A škola će biti zadovoljna što nije.

O-ke – reče Karter lupnuvši čekićem. Kad god je bio nesiguran u sebe, lupao je čekićem. Čekić je bio prdužetak njegove pesnice. Ali osetivši da mu se Arči izmakao, uspeo da na neki način odnese pobedu, Karter reče: – Slušaj, Arči, ako se ovo izjalovi, ako prodaja ne uspe, onda si samog sebe ukapao, jasno? Bićeš gotov, i za to ti neće trebati crna kutija.

Arčiju jurnu krv u obraze, a bilo u njegovoj slepoočnici počeo opasno da tuče. Nikad niko nije tako govorio s njim, i to još pred svima. On, uz napor, natera sebe da ostane opušten i zadržati onaj svoj osmah na usnama, kao kakvu etiketu na boci, ne bi li tako sakrio koliko je ponižen.

– Gledaj da budeš u pravu, Arči – reče Karter. – Što se mene tiče, dok se prodaja ne okonča, ti si na belome hlebu.

Poslednje poniženje. Na belome hlebu.

Arči zadržao onaj osmah na licu sve dok mu se ne učini da će mu se obrazi raspući.

Prevod: Jelena Stakić

Belaška:

Američki pisac Robert Kormije (1925) istakao se romanima u kojima su glavni junaci adolescenti, unapred poraženi u sukobu sa svetom odraslih (to je slučaj i s junakom romana *Ja sam taj sir*, Nolit, 1980). Fabule njegovih romana su zanimljive i prepoznatljive u nekim stvarnim zbivanjima u društvu, zapleti napeti, stil prilagođen situaciji o kojoj je reč, a karakterizacija likova izuzetno bogata. I roman *Čokoladni rat* (uskoro izlazi u izdanju Nolita) pun je vrhunskim majstorstvom prikazanih mladića: iz jedne jedine prilike u kojoj se junak pojavljuje, naslućujemo hoće li se kao bezbojna ličnost utopiti u »nemoj većini«, ili možda postati vođa, bundžija, prestupnik, nasilnik, sladokusac. . .